

BORIS GRUBEŠIĆ
RUKOVODITELJ ODJELA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU
TUŽITELJSTVA BIH

Izlaganje na temu:

**Medijski pristup-koordinacija davanja informacija
za javnost od strane tužitelja i policije tijekom
kaznene istrage**

Dame i gospodo , poštovani gosti,

Želio bih Vas prije svega pozdraviti u svoje osobno ime , kao i u ime
Tužiteljstva Bosne i Hercegovine,

Tema mog izlaganja odnosit će se na odnose tužiteljstava i agencija za
sprovođenje zakona sa medijima i sredstvima javnog informiranja , kao i
na koordiniranje aktivnosti u svezi davanja informacija javnosti o
predmetima u koje su uključeni tužiteljstvo , policija i druge agencije za
sprovođenje zakona.Također , u svom izlaganju osvrnut ću se i na
funkcioniranje Ureda za odnose s javnošću u tužiteljstvima i agencijama
za sprovođenje zakona, te metode suradnje ovih institucija sa medijima i
sredstvima javnog informiranja.

Naime, u bosanskohercegovačkoj javnosti , a to je slučaj i u gotovo svim
državama svijeta , evidentno je da postoji veliki interes medija i sredstava
informiranja za rad i aktivnosti pravosudnih i policijskih institucija i
drugih agencija za sprovođenje zakona.

Dakle , interes javnosti za informacije iz ovih institucija evidentno postoji
i to u velikoj mjeri ,jer je javno mijenje zainteresirano za onformacije koje
se odnose na otkrivanje i procesuiranje raznih vrsta kriminala i
društveno negativnih pojava.

Upravo zbog toga tužiteljstva i agencije za sprovođenje zakona
svakodnevno se susreću sa velikim brojem zahtjeva za informacije koje
su u svezi predmeta na kojima rade.

Međutim bitno je znati da, iako imaju poštovanje prema intersu javnosti
i pravu građana i javnosti na informaciju , s druge strane agencije za
sprovođenje zakona prema prirodi svoga posla posjeduju i informacije
koje su povjerljive prirode , i koje , sukladno važećim zakonskim
odredbama , ne mogu biti dostupne javnosti.

Stoga je , u suradnja agencija za sprovođenje zakona sa sredstvima javnog informiranja potrebno izgraditi korektne odnose koji će poštivati pravo javnosti na informacije , ali i zakonske i etičke norme koje definiraju povjerljivost određenih podataka ili informacija.

Samo na ovakav način , obostranim poštivanjem i razumijevanjem pravosudne institucije i agencije za sprovođenje zakona i mediji i sredstva javnog informiranja mogu izgraditi kvalitetne i zdrave odnose i zajednički funkcionirati kao bitne institucije savremenih demokratskih i građanskih društava.

Sada ću se kratko osvrnuti na trenutačnu medijsku situaciju u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina predstavlja društvo i državu u tranzicionom periodu i u Bosni i Hercegovini, prema najnovijim podacima trenutačno egzistira 39 televizijskih i 142 radio stanice, što je izuzetno velika koncentracija medija u odnosu na broj stanovnika, daleko veća čak i od nekih europskih zemalja.

Također , prema dostupnim podacima u Bosni i Hercegovini je registrirano više od 220 tiskovnih medija , dakle dnevnih i periodičnih izdanja.

Velika koncentracija medija uvjetuje i veliku potražnju za informacijama. Mediji su , prema prioridi svog rada veoma zainteresirani za informacije o radu agencija za sprovođenje zakona, kako tužiteljstava i sudova.

U postdejtonskom periodu prepoznata je potreba i u većini institucija za sprovođenje zakona ustanovljeni su uredi za odnose s javnošću te određene kontakt osobe za komunikaciju sa novinarima i predstavnicima sredstava informiranja u BIH ,kako bi se osiguralo da javnost iz institucija dobija potrebne informacije.

Također , većina instutucija za sprovođenje zakona ima utvrđene pravilnike i vodiče za pristup informacijama koji olakšavaju proceduru za dobijanje određene informacije, te definiraju koje informacije i dokumenti su povjerljive prirode , te zbog toga ne mogu biti dostupni javnosti.

Ono što je osnovno pravilo i osnovna vodilja institucijama za sprovođenje zakona , dakle policijskim ili tužiteljskim strukturama je da je zaštita interesa istrage i zaštita nekog predmeta na prvom mjestu , te da se ni na koji način ne smiju dozvoliti informacije ili detalji koji bi na bilo koji način ugrozili istragu , ugrozili sigurnost djelatnika agencija za sprovođenje zakona ,ili oštećenih osoba.

Sigurnost tajnosti istrage i kaznenog procesuiranja predmeta ,je prvi i osnovni postulat kojim se moraju rukovoditi djelatnici policijskih i

tužiteljskih struktura prilikom davanja bilo kakvih informacija za javnost.

Ono što je bitno naglasiti , kada je riječ o komunikaciji sa javnošću između policije , tužiteljstva i drugih agencija za sprovođenje zakona je , da se ne smiju dozvoliti i moraju se spriječiti situacije , kada objavljivanje ili curenje neke informacije može ugroziti istragu ili predmet , jer to se nikako ne bi smjelo dogoditi.

Mora se imati u vidu sa su informacije iz sredstava informiranja dostupne svima, pa i osobama koje su prekršitelji zakona ili su predmet kaznene istrage ili kaznenog gonjenja , te da informacija ovim osobama može poslužiti kao signal za bijeg, ili za poduzimanje nekih kriminalnih aktivnosti usmjerenih ka žrtvama ili potencijalnim svjedocima u nekom predmetu.

U slučaju nepažnje može se dogoditi da često i iz neznanja kakvu posljedicu može prouzročiti , neki mediji objavi informaciju , koja može ugroziti istragu ili na primjer akciju lišenja slobode jedne ili više osoba , što se nikako ne smije dozvoliti.

U svakom slučaju ono što trebaju nastojati predstavnici agencija za sprovođenje zakona , je da se sukladno demokratskim standardima treba ispoštovati pravo javnosti na informaciju ali da se isto tako mora osigurati zaštita i tajnost istrage, sukladno vežećim internim propisima u institucijama.

Koordinacija davanja informacija iz policijskih i tužiteljskih struktura tijekom zajedničkih aktivnosti.

Prilikom aktivnosti koje sprovode policijske strukture i agencije za sprovođenje zakona a pod nadzorom tužitelja, veoma je bitno da se unutar agencija za sprovođenje zakona koordinira i dogovori na koji način će se sredstvima javnog informiranja dostavljati informacije u svezi sa nekom aktivnošću.

Treba napomenuti da se u suvremenoj praksi i realnosti neke aktivnosti policijskih struktura , mogu relativno dugo držati u tajnosti , ali da se aktivnosti većeg opsega kao što su naprijemjer uhićenja , privođenja ili pretresi objekata , ne mogu dugo vremena držati u tajnosti , te da sredstva javnog informiranja putem očevidaca akcije, trećih osoba , ili čak rodbine osoba koje su predmet određene aktivnosti , saznaju za određenu akciju policijskih struktura.

U tom slučaju , dolazi do velikog interesovanja medija i kontaktiranja ureda za odnose s javnošću u institucijama za sprovođenje zakona u potrazi za informacijama.

U takvim situacijama potrebno je između policije, tužiteljstva i ostalih agencija za sprovođenje zakona koje učestvuju u određenoj aktivnosti dogovoriti na koji način će se davati informacije za javnost.

U tim slučajevima se može dogovoriti da samo jedna institucija izlazi sa informacijama za javnost u određenom predmetu , a u slučaju da se procijeni potreba da sve agencija za sprovođenje zakona uključene u aktivnost daju informaciju , tada se treba dogovoriti koje informacije se mogu i smiju proslijediti u javnost a da se na taj način ne ugrozi tijek istrage.

Prilikom izlaska sa informacijama u javnost treba imati u vidu i poštivati važeće odredbe Zakona o kaznenom postupku , koje definiraju u kojim se fazama postupka i sa kojim informacijama može izlaziti u javnost.

Mora se imati u vidu i načelo presumpcije nevinosti , to jest, da se nitko ne može proglasiti osumnjičenim dok se ne pokrene istraga ,niti proglasiti krivim dok mu se krivnja ne dokaže.

To je veoma bitno jer se u slučaju pogrešno interpretirane informacije ili netočnog prenošenja informacija od strane nekog medija može prouzročiti šteta nekoj osobi , koji demantiji ni približno ne mogu nadoknaditi.

Veoma je bitno poštivati odredbe da se imena osumnjičenih osoba objavljuju sa inicijalima , uz zaštitu identiteta , te se naročito strogo moraju poštivati odredbe koje nalažu zaštitu identiteta ili podataka o malodobnim osobama.

Poštivanje važećih zakonskih odredbi potrebno je ne samo od strane tužiteljstava ili agencija za sprovođenje zakona, već jednako tako i od novinara ,predstavnika medija i sredstava javnog informiranja .

Novinari i predstavnici medija moraju znati da su pojedina ograničenja u svezi informacija o nekom kaznenom djelu ili predmetu na kojem rade tužiteljstvo i agencije za sprovođenje zakona, tako definirana ne zbog ograničavanja prava javnosti na informaciju , već zbog zaštite samog procesa istrage , zbog zaštite žrtava ili oštećenih osoba .

Poštivanje odredbi je bitno jer se nepoštivanjem od strane medija ili agencija za sprovođenje zakona , može prouzročiti nenadoknativa šteta po neki sudski proces , prouzročiti šteta za žrtve ili oštećene osobe.

Da objavljivanje informacija može prouzročiti štetu tužiteljstvu i agencijama za sprovođenje zakona , pokazuje primjer koji je u skorijoj praksi imalo Kantonalno tužiteljstvo u Sarajevu kada je prilikom

procesuiranja jednog predmeta objavljivanje informacija o akciji tužiteljstva dovelo do poteškoća oko uhićenja jednog pripadnika kriminalne skupine .

Dakle osim što je bitno da i tužiteljstvo i agencije za sprovođenje zakona i sredstva javnog emitiranja trebaju poštivati odredbe zakona o kaznenom postupku koje definiraju plasiranje informacija u javnost, bitno je da se poštuju etičke norme izvještavanja te da se obrati pozornost prilikom objavljivanja informacija ili sadržaja koji bi mogli eventualno izazvati nelagodu kod određenih slojeva populacije kao što su djeca ili osjetljivije osobe.

To se naročito treba imati na umu prilikom objavljivanja fotografija ili snimaka sa mjesta nesreće ili lokacija izvršenja nekog kaznenog djela te sredstva informiranja sukladno etičkim odredbama ali i odredbama koje definira regulatorna agencija za komunikacije ne trebaju objavljivati neprimjerene fotografije .

Također , kada se radi o suradnji djelatnika agencija za sprovođenje zakona i predstavnika medija , moraju se strogo poštivati instrukcije tužitelja koje se odnose na pristup predstavnicima medija , lokaciji na kojoj se vrši kriminalistička obrada ,rekonstrukcija ili očevid.

Postoje jasna pravila koje osobe mogu nazočiti određenim policijskim radnjama i u kojoj fazi i te odredbe se moraju maksimalno poštivati kako bi se izbjegle bilo kakve komplikacije u kasnijem procesuiranju nekog kaznenog djela.

Također, etički standardi veoma su bitni kada se govori o suradnji tužiteljstava, policije i medija. Naime , treba imati u vidu da policija i tužiteljstvo često vrše kaznene istrage i procesuiraju počinitelje kaznenih djela u kojima postoje oštećene osobe ili žrtve nekog kaznenog djela.

Trebaju se imati u vidu etičke principi i mora se paziti na to, da ukoliko se radi o žrtvama kaznenog djela čiji članovi obitelji još nisu informirani o nekom događaju , ne doznaju za stradanje svojih članova obitelji iz medija.

Pri tome se posebno moraju imati u vidu djeca , stare ili iznemogle osobe, kojima se na stručan i psihološki usklađen metod i način moraju pripričati vijesti o stradanjima njihovih najbližih.

Budući koraci u suradnji tužiteljstava i policijskih struktura glede suradnje sa medijima i sredstvima javnog informiranja.

Kako bi suradnja između tužiteljstava i agencija za sprovođenje zakona sa predstavnicima medija i sredstava javnog informiranja bila što

kvalitetnija potrebno je tijekom prakse uočavati eventualne nedostatke i pronalaziti modalitete za poboljšanje suradnje.

Naravno poboljšanje suradnje može se vršiti samo u okvirima propisanim Zakonom o kaznenom postupku , Zakonu o slobodi pristupa informacijama te drugim etičkim normama i kodeksima koji definiraju ovu oblast.

Tužiteljstvo i agencije za sprovođenje zakona nastoje maksimalno poboljšati suradnju sa medijima u onim segmentima u kojima ta suradnja neće ugroziti rad tužiteljstava i agencija za sprovođenje zakona tijekom kaznenih istraga.

U suradnji radi poboljšanja komunikacije treba koristiti suvremena sredstva kao što su mobilne komunikacije , internet , elektronska email pošta i ostale tehničke mogućnosti kako bi se kontakti između predstavnika medija i tužiteljstava i agencija za sprovođenje zakona mogli odvijati što efikasnije , te kako bi javnosti informacije mogle biti dostupne u što bržem roku.

Također , potrebno je i da mediji imaju razumijevanja prema agencijama za sprovođenje zakona koje ne mogu davati informacije ukoliko se radi o osjetljivim informacijama ili informacijama koje bi mogle ugroziti istragu , svjedoke , ili žrtve kaznenih djela.

Zajedničkim naporima i razumijevanjem , mediji i agencije za sprovođenje zakona mogu izgraditi kvalitetne odnose tijekom kojih će se osigurati da javnost ima pravo da zna i da ima pravo na informaciju , ali da se moraju ispoštovati norme koje garantiraju zaštitu povjerljivih podataka, zaštitu tajnosti istrage , te zaštitu svjedoka i žrtava nekog kaznenog djela.

U svakoj demokratskoj državi tužiteljstva i agencije za sprovođenje zakona , kao i mediji i sredstva informiranja imaju značajnu ulogu i svoje mjesto u društvu. Izgradnjom kvalitetnih i dobrih odnosa i poštivanjem zakonskih normi , suradnja može biti takva da javnost može imati potrebnu informaciju koju treba da zna , ali i da prema prirodi te vrste posla, povjerljivost rada tužiteljstava i agencije za sprovođenje zakona bude zaštićena a sve u interesu kako kaznenih istraga ,tako i predmeta koji su u različitim fazama sudskog postupka.

Hvala Vam na pozornosti!